

NOTAT	
Til Direktoratet for Kriminalforsorgen	Sagsnr. 21-20-0221
Kopi til	Sagsbehandler LFM/FS
	Dato 17. august 2021

Forklaring om undvigelsen fra Vestre Fængsel den 30. juni 2021

Indledning

Efter anmodning fra Områdekantoret i København har Institution Københavns Fængsler udarbejdet denne forklaring indeholdende en beskrivelse af hændelsesforløbet den 30. juni og 1. juli 2021, herunder en forklaring på, hvordan undvigelsen kunne ske samt en beskrivelse af, hvad der fremadrettet kan gøres for at undgå lignende hændelser.

Notatet er baseret på oplysninger fra Klientsystemet (KS), Københavns Fængsleres interne registreringssystem (KFKA), gældende regler og retningslinjer, herunder institutionens interne regelsamling "KF bestemmelser", samt oplysninger fra kriminalforsorgens tjenestetidssystem. Herudover er oplysninger fra ti tjenstlige afhøringer og én tjenstlig samtale, der har været afholdt med det involverede personale i forbindelse med undvigelsen, anvendt til at afdække og beskrive hændelsesforløbet.

Fakta om institutionen

Institution Københavns Fængsler består af Vestre Fængsel, Polititorvets Arrest, Blegdamsvejens Arrest og Nytorv Fængsel. Der er ca. 440 ansatte i Institution Københavns Fængsler. Af disse er 315 uniformerede fængselsbetjente og ca. 125 ansatte er civile medarbejdere (socialrådgivere, lærere, uddannelsesvejledere, servicemedarbejdere mv.).

Tilsvarende andre institutioner i kriminalforsorgen er Vestre Fængsel driftsmæssigt udfordret med personaleunderskud og pres på kapaciteten, hvilket nødvendiggør dobbeltbelæg.

Kapacitet og belæg

Institution Københavns Fængsler er et arresthus og huser derfor i udgangspunktet indsatte, der er varetægtsfængslede. Dog sidder der typisk mellem 80-120 dømte, der afventer overførsel til afsoning i fængsel.

Der er årligt et flow på ca. 6500 personer, der indsættes og afgår fra institutionen ved planlagt eller akut løsladelse eller overførsel til anden institution. Ved en opgørelse foretaget den 8. juni 2021 havde de indsatte i gennemsnit siddet 142 dage i Institution Københavns Fængsler.

Særligt vedrørende dobbeltbelæg

Institution Københavns Fængsler er godkendt til 620 pladser. Når der er flere indsatte end pladser, er det nødvendigt at etablere såkaldt dobbeltbelæg i cellerne, dvs. at der bor to indsatte i én celle. På tidspunktet for undvigelsen var det pga. belægget nødvendigt at anvende dobbeltbelæg.

Såvel varetægtsfængslede som afsonere kan placeres i dobbeltbelæg. Dobbeltbelæg kan etableres, når der ikke er sikkerhedsmæssige forhold, der taler imod. Indsatte, der er i samme sag, kan derfor ikke placeres sammen i dobbeltbelæg. På tidspunktet for undvigelsen var praksis således, at indsatte med brev- og besøgskontrol (B&B) efter en konkret vurdering godt kunne placeres sammen. Det er afdelingspersonalet der træffer beslutning om etablering af dobbeltbelæg ud fra oplysningerne i kriminalforsorgens IT-systemer samt deres kendskab til de indsatte.

Dobbeltbelæg er i Vestre Fængsel planlagt således, at der i hver af fængslets fløje (Øst, Vest, Nord, Syd) er et antal celler, hvori der er placeret køjesenge. Når dobbeltbelæg er nødvendigt, skal der findes indsatte, der frivilligt sammen med en anden vil placeres i en af disse celler. Navnlig af hensyn til minimering af risiko for konflikter i cellen, er frivillighed af sikkerhedsmæssige årsager nødvendig. Ud over frivillighed og et gensidigt ønske hos de konkrete indsatte lægges der vægt på de indsattes indbyrdes relation, fx om de har haft cellefællesskab med hinanden, samt om deres indbyrdes forhold vurderes ligeværdigt. Typisk ses det, at indsatte der har et kulturelt, etnisk eller sprogligt fællesskab, accepterer placering i dobbeltbelæg. Forhold, der taler imod et konkret dobbeltbelæg er sagsfællesskab, de indsattes sigtelser, disciplinære forhold i fængslet, misbrug mv.

Generelt om Afdeling Besøg og Adgangskontrol, team for Visitation og Registrering

I afdelingen for Besøg og Adgangskontrol (Afdeling BA) er der én enhedschef, én enhedsleder og 58 fængselsbetjente tilknyttet.

En del af Afdeling BA består af teamet, der hedder Visitation og Registrering (VIR). I teamet er der 24 fængselsbetjente, der blandt andet varetager opgaver med indskrivning af nyindsatte i KS. Ved indskrivning tages foto, og der oprettes signalement, den indsattes effekter håndteres, registreres og lægges til opbevaring på "koster" mv. Ved afgang fra institutionen er det medarbejdere i VIR, der står for såvel det praktiske med fx at fremfinde og pakke effekter fra koster og følge til porten, som det administrative med at registrere afgang i sagsbehandlingssystemerne.

På tidspunktet for undvigelsen var retningslinjer og praksis for identitetskontrol ved afgang fra institutionen, at personalet skulle kontrollere den indsattes navn og cpr. nummer.

Generelt om Nordfløjen, herunder afdeling C-L, 2. etage

I Nordfløjen er der én enhedschef og én enhedsleder. Der er knyttet 39 fængselsbetjente til afdelingen, heraf er næsten halvdelen fængselsbetjentelever (16). Afdeling C-L var på tidspunktet for undvigelsen normalt bemannet med det antal fængselsbetjente, der følger af vagtplanen.

Der er fire etager med 164 belægspladser i Nordfløjen, heraf er der 43 pladser i afdeling C-L.

På 2. etage i fængslets Nordfløj ligger afdeling C-L, der håndterer varetægtsarrestanter, herunder arrestanter, der er underlagt brev- og besøgskontrol, og afsonere. Afdelingen er en almindelig fællesskabsafdeling. De indsatte i afdelingen er, som størstedelen af de øvrige indsatte i Vestre Fængsel, som udgangspunkt låst inde i deres celler 23 timer i døgnet. De indsatte har adgang til én times gårdtur hver dag og har mulighed for at modtage besøg i det omfang, som de har ret hertil. Herudover har de indsatte i begrænset omfang mulighed for at deltage i uddannelses-, beskæftigelses- og fritidsaktiviteter. De indsatte har tillige mulighed for at deltage i gudstjenester og fredagsbøn i fængslet.

Indsatte i afdeling C-L har endvidere mulighed for at have cellefælleskab med en anden indsat. De indsatte skriver sig op til cellefællesskab med en medindsat fra samme afdeling, såfremt der er tale om et gensidigt ønske. De indsatte kan ikke være mere end to i cellefællesskab. Cellefællesskab afvikles henover fire timer på hverdage og fem en halv time i weekenden.

Fængselspersonalet i afdelingen løser dagligdagsopgaver som fx morgenvækning, medicin- og madudlevering, telefonopkald til/fra indsatte, følge til og fra toilettet, gårdture, lukke til fællesskab og sikkerhedsmæssige opgaver som fx cellevisitationer, urinprøvekontrol og opdatering af foto og signalment, når det er påkrævet.

Grundlæggende oplysninger i undvigelsessagen

Sagen drejer sig om to brødre:

- 1) A, indsat den 1. marts 2021 sigtet efter straffelovens § 191 og undvejet den 30. juni 2021
- 2) B, indsat den 18. marts 2021 sigtet efter straffelovens § 191 og løsladt den 1. juli 2021

De to brødre var på tidspunktet for undvigelsen placeret i afdeling C-L. På grund af antallet af indsatte i fængslet, og fordi de to indsatte indvilligede heri, blev de den 23. juni 2021 placeret i dobbeltbelæg i celle 106.

Spørgsmålet om sagsfællesskab

A og B har ikke været sigtet i samme sag, og det er ikke noteret i hverken KS eller KFKa, at der skulle være sagsfællesskab mellem de to. Det fremgår dog af politiets følgeseddel til arresten, at der fsva. B i feltet "påvirkningsrisiko" med håndskrift er tilføjet As navn og cpr. nummer.

Kriminalforsorgen Hovedstadens Sikkerhedsenhed har den 9. juli 2021 - som følge af den håndskrevne tilføjelse på følgesedlen - fået bekræftet, at brødrene ikke er i sag sammen. As navn blev i forbindelse med indsættelsen ikke registreret i Bs sag i kriminalforsorgens systemer, idet det hidtil har været praksis, at det kun er sagsfæller og meddomfældte, der skrives ind i de relevante felter i de administrative sagsbehandlingssystemer.

A og B var begge underlagt brev- og besøgskontrol (B&B). På tidspunktet for undvigelsen var dette ikke en hindring for placering i dobbeltbelæg i Københavns Fængsler, men blev vurderet konkret fra sag til sag.

Undvigelsesforsøg mv.

Af sagens oplysninger fremgår, at A, i forbindelse med at han kom retur fra grundlovsforhør den 2. marts 2021, forsøgte at undvige. Undvigelsesforsøget skete inde på fængslets område, og det blev straks forhindret af det tilstedeværende personale. Indsatte udtrykte her flere gange sin utilfredshed med at være i fængslet, herunder at han havde et stort ønske om at komme ud til sin familie.

Efter undvigelsesforsøget placeredes A i observationscelle og herefter i særligt sikret afdeling. Den 9. april 2021 placeredes han igen i en almindelig belægsafdeling.

Institutionen modtog endvidere den 5. maj 2021 en sundhedsmæssig forespørgsel fra As advokat. I henvendelsen blev det oplyst, at A angiveligt i flere sammenhænge har udgivet sig for at være en anden bror end B. Forespørgslen blev videresendt til Kriminalforsorgen Hovedstadens sundhedsenhed, hvorfor oplysningen ikke indgik i vurderingen af de sikkerhedsmæssige forhold.

Sikkerhedsvurderinger

Ved indsættelse udfyldes et skema til sikkerhedsvurdering, og denne vurdering skal ifølge retningslinjerne herefter opdateres minimum hver tredje måned. I sikkerhedsvurderingen indgår blandt andet forhold som fx personfarlighed, undvigelsesrisiko og bande- rockertilknytning. Sikkerhedsvurderingen munder ud i en samlet vurdering af sikkerhedsklasse, som kan være fra kategori 1-4. Denne angiver, hvilket regime den indsatte som udgangspunkt skal håndteres efter og anvendes til vurdering af behov for særlig opmærksomhed i forbindelse med placering og håndtering, herunder fx i forhold til opluk af celledør, fællesskab, transport, færden på terræn mv.

Der er lavet to sikkerhedsvurderinger vedrørende A.

Den første vurdering er fra den 1. marts 2021, hvor han samlet set vurderes som sikkerhedsklasse 3. Det betyder, at det ikke er vurderet, at der er særlige sikkerhedsmæssige forhold, der gør sig gældende.

Den anden vurdering er lavet den 4. maj 2021, hvor han samlet set vurderes som sikkerhedsklasse 2. Af sikkerhedsvurderingen fremgår, at A i forhold til undvigelsesrisiko og brev- og besøgskontrol er vurderet til sikkerhedsklasse 2, og at han i forhold til personfarlighed er sikkerhedsklasse 3. Det er anført under bemærkninger, at indsatte tidligere har forsøgt at undvige og at han selv har oplyst, at han forventer en længere fængselsstraf. Samlet er han vurderet egnet til fortsat placering i almindelig fællesskabsafdeling (afdeling C-L, sikkerhedsklasse 3).

I begge de sikkerhedsvurderinger, der er lavet vedrørende B, er han vurderet som sikkerhedsklasse 3.

Institutionens udarbejdede ikke en ny sikkerhedsvurdering efter modtagelsen af oplysningerne den 5. maj 2021, da advokatens henvendelse var en sundhedsmæssig forespørgsel, der blev sendt videre til Kriminalforsorgen Hovedstadens Sundhedsenhed til videre foranstaltning.

Beslutning om afdelingsplacering og dobbeltbelæg

Ved beslutning om placering i dobbeltbelæg vurderede afdelingen således samlet set, at der ikke var sikkerhedsmæssige forhold, der talte imod placering i almindelig fællesskabsafdeling og ej heller forhold, der talte afgørende imod placering i dobbeltbelæg. De to indsatte blev således placeret sammen i celle 106.

Hændelsesforløbet

I det følgende er hændelsesforløbet den 30. juni og 1. juli 2021 beskrevet.

Forløbet den 30. juni 2021

Meddelelse om løsladelse af B tilgik Vestre Fængsel pr. mail fra Nordsjællands Politi den 30. juni 2021 kl. 12.38. Af mailen fremgik, at fire indsatte i samme sag, skulle løslades. B var én af disse fire. Efter modtagelse af meddelelsen ringede fængselsbetjenten fra VIR rutinemæssig kontrol til politiet for at sikre løsladelsesmeddelelsens ægthed.

Efter det oplyste, ringede en fængselsbetjent fra VIR herefter til afdeling C-L 2. Nord og meddelte, at "celle 106 'B'" skulle løslades, og at han derfor skulle pakke sine effekter i cellen.

I afdeling C-L var der på tidspunktet normalt bemanded.

Efter det oplyste, havde de indsatte i afdelingen fællesskab, da afdelingen modtog opringningen om, at 106 'B' skulle løslades.

A plejede i tidsrummet klokken 13.00-15.30 at være i cellefællesskab med den indsatte i celle 108. Når indsatte har cellefællesskab kommer en indsat "på besøg" hos en anden indsat, hvor de kan sidde to og to i cellen i nogle timer. Det fremgår af sagens oplysninger, at A i en længere periode havde haft cellefællesskab med den indsatte i celle 108.

Da fængselsbetjenten kom til celle 106, var der én indsat til stede i cellen. Den pågældende fængselsbetjent har beskrevet, at den tilstedeværende indsatte i cellen var karseklippet.

Fængselsbetjenten oplyste til den tilstedeværende indsatte i cellen, at denne skulle løslades og derfor skulle pakke sine ting. Efter det oplyste var fængselsbetjenten på intet tidspunkt i tvivl om, at det var B, der var i cellen, idet fængselsbetjenten lagde til grund for sin antagelse, at det 1) altid var A, der gik i fællesskab med den indsatte i celle 108, og 2) at B havde karseklippet hår, mens A havde mellemlangt hår.

Da den indsatte havde pakket sine effekter, ringede man fra Afdeling C-L til VIR. Det blev aftalt, at den indsatte skulle sendes ned ad trappen til 1. etage.

I perioden fra modtagelsen af løsladelsesanmodningen fra politiet til den senere løsladelse af A fandt B sig i celle 108, hvor han havde cellefællesskab med den indsatte, der var indsat i den celle.

En fængselsbetjent fra afdelingen åbnede herefter til celle 106 og sendte den indsatte ned ad trappen til 1. etage, hvor fængselsbetjenten fra VIR ventede og fulgte den indsatte - og en anden indsat der skulle løslades samme dag - ud til skranken i VIR. Efter det oplyste havde fængselsbetjenten fra VIR ingen grund til at tvivle på indsattes identitet, da denne stolede på, at afdelingen kendte sine indsatte.

Indsatte blev herefter overgivet til den fængselsbetjent, der sad i skranken i VIR. Det var denne fængselsbetjent, der foretog det administrative omkring løsladelsen.

Indsatte underskrev herefter relevante papirer med henblik på udlevering af effekter og penge. Efter det oplyste bad fængselsbetjenten i VIR indsatte om navn og cpr. nummer, hvilket var i overensstemmelse med den procedure, der fremgik af institutionens retningslinjer.

A opgav således navn og cpr. nummer på B og blev herefter fulgt til porten. Straks herefter blev indsatte registreret som løsladt.

Ifølge det oplyste gav den indsatte på vej ned til porten udtryk for, at han glædede sig til at blive løsladt, og han oplyste, at han havde vidst det i nogle timer, fordi hans advokat havde ringet og orienteret herom. Ifølge det oplyste vurderede fængselsbetjenten, at den indsatte virkede rolig og upåfaldende.

Indsatte gik ud ad fængslets port den 30. juni 2021 kl. 13.42.

Forløbet den 1. juli 2021

Den 1. juli 2021 om morgenen gav den indsatte i celle 106 (B) udtryk for et ønske om at gå i frivillig isolation, idet han oplyste, at han blev truet af andre indsatte. En fængselsbetjent i afdelingen afgav herefter en anmodning til fløjens enhedschef, da frivillig isolation samtidig ville betyde, at den indsatte skulle flyttes til en anden fløj i fængslet, hvilket ville kræve ledelsesinvolvering. På grund af pladmangel på den etage, hvor de frivilligt udelukkede normalt placeres, måtte den indsatte dog forblive i celle 106 i afdeling C-L som frivilligt udelukket.

Indsatte ønskede tillige at ophøre i skolen. Han gav ifølge det oplyste specifikt udtryk for, at han først ønskede at tale med læreren i næstkommende uge. Fængselsbetjenten i afdelingen ringede til fængslets skolekoordinator med besked om, at indsatte ikke længere ønskede undervisning.

Senere samme morgen modtog en af fængslets lærere en mail fra skolekoordinatoren om, at A ønskede at gå i frivillig isolation, og at han ønskede at ophøre med undervisning.

Omkring kl. 12 samme dag gik læreren til cellen for at tale med A, hvor han ville oplyse ham om mulighederne for skoledeltagelse under frivillig udelukkelse. Læreren konstaterede i den forbindelse, at personen i cellen ikke var A, men at den indsatte derimod lignede As bror B. Læreren hentede straks afdelingspersonalet, der ligeledes identificerede indsatte som B.

Herefter kontaktede afdelingspersonalet Nordfløjens enhedschef, der straks underrettede den fungerende institutionschef om det passede.

Kl. 13.00 efterlyste fængslets vagthavende A ved politiet.

Samme eftermiddag havde Nordfløjens enhedschef samtaler med B, hvor denne blandt andet oplyste, at han ikke var bekendt med, hvor broderen befandt sig. B nægtede at have været vidende eller medvirkende til, at A kunne foregive at være ham.

B blev løsladt den 1. juli 2021 kl. 18.40.

De indsattes fysiske kendetegn, afdelingsforhold mv.

A ses på overvågningsbilleder fra eftermiddagsgårdtur den 29. juni 2021 med halvlangt, tilbagestrøget hår.

Da A den 30. juni 2021 kl. 13.42 forlod fængslet, ses det på overvågningsbillede, at han havde karseklippet hår.

På listen over effekter i cellen ses, at B havde en hårtrimmer i cellen. B havde ved løsladelsen - og har under hele indsættelsen i Vestre Fængsel haft - karseklippet hår.

Det kan ud fra ovenstående konkluderes, at A havde klippet sit hår i tidsrummet mellem den 29. juni 2021 om eftermiddagen, hvor der var gårdtur kl. 15.30-16.30, og kl. ca. 13.00 den 30. juni 2021, hvor han af personalet fejlagtigt identificeredes som B.

Fængslet har den 9. juli 2021 afholdt forhør med den indsatte i celle 108, der dog ikke har kunnet bidrage til yderligere oplysning af sagen.

Ifølge det oplyste havde Bs advokat angiveligt været i telefonisk kontakt med sin klient den 30. juni om morgenen eller umiddelbart op til denne dag. Advokaten skulle angiveligt have oplyst, at B kunne forvente at blive løsladt den 30. juni, hvor varetægtsfængslingen udløb. Det bemærkes, at en sådan opringning fra advokaten ikke er noteret eller i øvrigt fremgår af anden dokumentation fra afdelingen.

Konkret på dagen den 30. juni 2021 i afdeling C-L

Den 30. juni 2021 om formiddagen var afdelingen normalt bemannet. Efter det oplyste var der almindeligt travlt i afdelingen den pågældende formiddag.

Belægget i Afdeling C-L var den 30. juni 2021 43 indsatte.

Konkret på dagen den 30. juni 2021 i VIR

Ifølge det oplyste var den 30. juni 2021 en travl dag i VIR. Der sad flere nyankomne indsatte og ventede i venterummene, og der var i alt seks løsladelser. Selvom der var travlt, var der ifølge det oplyste ikke en hektisk stemning i forbindelse med selve fejlløsladelsen af A. Der var efter det oplyste således fokus på løsladelsen, og de indsatte blev kontrolleret med navn og cpr. som de skulle i henhold til retningslinjerne.

Konklusioner/forklaringer

Det kan på baggrund af sagens oplysninger konkluderes, at der sker en alvorlig sikkerhedsbrist i forbindelse med den pågældende løsladelse.

Følgende kan i den forbindelse lægges til grund, som årsager til sikkerhedsbristen.

- Ved indsættelsen blev det ikke noteret i kriminalforsorgens sagsbehandlingssystemer, at der var en påvirkningsrisiko mellem de to brødre. Dette har betydet, at afdelingens personale ikke ved opslag i de administrative sagsbehandlingssystemer blev gjort bekendt med påvirkningsrisikoen, hvorfor dette sammen med andre oplysninger og indikationer for undvigelsesrisiko ikke har ført til relevante tiltag og korrekt sikkerhedsvurdering af den indsatte. Hvis dette var sket, havde A ikke været placeret i dobbeltbelæg sammen med sin bror.
- Det er en integreret del af fængselspersonalets faglighed at sikre positiv identifikation af den person, der sendes ud af afdelingen med henblik på løsladelse, udgang besøg mv. At fængselspersonalet i afdelingen var vidende om, at de to brødre lignede hinanden og delte celle er omstændigheder, der burde skærpe personalets agtpågivenhed og opmærksomhed på positiv identifikation yderligere.
- Procedurene for løsladelse af indsatte har ikke været sikre nok. Der er nedskrevne procedurer for personalet i VIR. Disse er tilgængelige og kendte for personalet, og de anvendes aktivt i det daglige arbejde. På tidspunktet for undvigelsen lød instruksen, at indsatte skulle identificeres ved navn og cpr., men ikke at der skulle foretages sammenligning af personen og foto og signalement i kriminalforsorgens systemer. Ifølge det oplyste, fulgte personalet på tidspunktet de dagældende procedurer.

Iværksatte tiltag og fremadrettede løsninger

- Oplysninger fra følgeseddel. Institutionen har implementeret en ny procedure for registrering af oplysninger fra datafølgersedlen ved indsættelse således, at al information - også håndskrevet - der fremgår af følgesedlerne, noteres i relevante felter i de administrative sagsbehandlingssystemer.
- Sikkerhedsvurderinger. Institutionen vil gennemgå fængslets procedurer, således at det sikres, at relevante oplysninger indgår i sikkerhedsvurderingen af de indsatte. Derved sikres det, at der tages de relevante sikkerhedsmæssige hensyn ved håndteringen af de indsatte.
- Procedure ved løsladelse af indsatte. Institutionen har implementeret en ny procedure, hvorved alle indsatte, der afgår fra fængslet, skal identificeres ved navn, cpr. nummer samt tillige ved foto og signalement fra KS.
- Sikkerhedsorientering. Den 2. juli 2021 blev der fra Koncern Sikkerhed udsendt en sikkerhedsorientering. Denne er sendt ud som en indskærpelse til institutionens ledelse. I overensstemmelse med denne er det iværksat, at indsatte med B&B ikke placeres i dobbeltbelæg.

- Sikker identifikation med fingeraftryk. Det kan overvejes at udvide identifikationsproceduren med fx en fingeraftryksscanner. Det foreslås derfor, at det undersøges, om det er muligt at indføre en sådan procedure som et supplement til allerede eksisterende procedurer. Hvis det er muligt, kunne der evt. etableres et pilotforsøg med sikker identifikation ved fingeraftryk i fx Vestre Fængsel.